

Dijitalleşen Tefsir: Uluslararası Platformlar ve Türkiye'ye Yansımaları

Dr. Öğr. Üyesi İhsan KAHVECİ

İbn Haldun Üniversitesi, E-posta: ihsan.kahveci@ihu.edu.tr ORCID: 0000-0003-0795-7246

Dr. Akile TEKİN

Misafir Araştırmacı, İbn Haldun Üniversitesi, E-posta: akile.tekin@ihu.edu.tr, Öğr. Gör. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, atekin@fsm.edu.tr; Öğr. Gör. Yakın Doğu Üniversitesi, akile.tekin@neu.edu.tr ORCID: 0000-0003-4300-862X

Dr. Necmiye DURMUŞ

Misafir Araştırmacı, İbn Haldun Üniversitesi, E-posta: necmiye.durmus@ihu.edu.tr ORCID: 0000-0002-2663-3215

Öz

Yaşanılan çağın bir icadı olarak dijitalleşme, uluslararası yapıyı tek bir toplum olarak birleştirebilecek güçtedir. Bu gücün müspet yanlarından birisi, Kur'an-ı Kerim'in aktarılması ve anlaşılması hususundaki tefsir çalışmalarıyla öne çıkan dijital platformların varlığıdır. Dijitalleşen tefsirin etkisi ile dünyada ve Türkiye'de etkin olan siber aktörlerin Kur'an'ın meşruiyetiyle ulaştıkları noktalar belirsizdir. Dijital tefsirle muhatap günümüz neslinin hangi konularda Kur'an'a müracaat ettiği, Türkiye ve dünyada bu temayülün benzerliği veya farklılığının boyutları, henüz akademik araştırmalara konu edilmemiştir. Bu araştırmada, uluslararası alanda dijital enstitü olarak tasarlanmış üç platformdaki videolar Kur'an tefsiri bağlamında ele alınmıştır. Bu doğrultuda, çok takipçili Bayyinah, Jannah ve Yaqeen Enstitüleri, kurucuları ve asıl temsilcilerinin hem kendi platformlarında en çok izlenen hem de Türkiye'deki platformlarda altyazılı olarak yayımlanıp en çok izlenen üçer videosu tahlil edilerek karşılaştırılmaktadır. Analiz edilen videolardan tespit edilen ayetler uluslararası ve Türkiye ölçeğinde ele alınış, yöntem ve muhteva yönünden birbirleri ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak Türkiye ve dünyada takip edilen bu platformların, izleyici tercihleri bakımından çoğunlukla ortak veya yakın temalarda buluştukları ifade edilebilir. "En çok izlenen" kriteri doğrultusunda Türkiye ve dünyada takip edilen içeriklerden ulaşılan sonuçlar, bu videolarda çoğunlukla farklı ayetlerin konu edildiğini göstermektedir. Buna rağmen ayetlerin ele alınış amacı ve yöntemi çoğunlukla ortaktır. Bu da bu çalışmadaki örnekler özelinde, dijital platformlardaki açıklamaların teknik anlamda Kur'an tefsirinden ziyade Kur'an yorumundan söz etme gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Tefsir, Din Sosyolojisi, Dijital Uluslararası Platformlar, Türkiye.

Digitalizing Tafsir: International Platforms and Their Reflections in Türkiye

Abstract

Digitalization, as an invention of the contemporary era, possesses the capacity to unify the international structure into a singular global society. A positive side of this power is the emergence of digital platforms. Digitalization is a defining characteristic of the contemporary era, possessing the capacity to integrate international structures into a unified global society. A significant benefit of this transformation is the emergence of digital platforms specialized in exegesis (tafsir), which facilitate the global dissemination and comprehension of the Quran. However, the impact of digitalized tafsir and the legitimacy achieved by influential global digital actors within the Turkish context remain under-explored. Specifically, academic literature has not sufficiently addressed the topics for which the contemporary generation consults digital tafsir, nor the degree of convergence between trends in Türkiye and the global sphere. This study examines videos from three major international digital institutes: Bayyinah, Jannah, and Yaqeen. It analyzes and

compares three videos from each platform's founder, selected based on two criteria: the most-watched videos on their original platforms and the most-watched subtitled versions available in Türkiye. By comparing the methodology, content, and treatment of Quranic verses on both international and Turkish scale, the findings suggest a convergence in viewer preferences. While the specific verses featured in the "most-watched" videos often differ, the underlying purpose and methodology of interpretation remain largely consistent. These results underscore the necessity of framing these digital discourses as "Quranic commentary" (interpretation) rather than traditional "Quranic exegesis" (tafsir).

Keywords: Quran, Quranic Exegesis (Tafsir), Sociology of Religion, Global Digital Platforms, Türkiye.

1. GİRİŞ

İnternet ve sosyal medyanın yaygınlık kazanmasıyla iletişim biçimlerindeki dönüşüme ek olarak bilginin üretimi, sunumu bazen de amacı değişime uğramaktadır. Bu değişimden, dinî bilgilerin bireylere aktarım biçimleri de etkilenmekte ve dinî bilginin üretim ve sunumuna yönelik platformlar oluşmaktadır. Bu platformlar içerisinde özellikle ve çoğunlukla Kur'an-ı Kerim tefsiri ile ilgili içeriklere sahip olanlar, bilhassa Kur'an ayetlerini dijital mecralarda yorumlayarak geleneksel bilgi aktarımına bakışı farklılaştırmaktadır. Dolayısıyla, "Hâlihazırda ulaşılabilir dinî merciler veya kaynaklar varken neden dijital örneklik ihtiyacı ortaya çıkmaktadır?" sorusunun cevaplanması gerekmektedir. Bu anlamda bu çalışmayı, uluslararası dijital platformların bir bakıma temsilcisi konumunda olan ve geniş kitlelere ulaşarak Türkiye'de de popülerlik kazanmış, dinî bilgilere ve Kur'an tefsirine dair içerikler yayımlayan platformların profilleri ve yayımlanan videoların Kur'an ayetleri bağlamındaki analizi oluşturmaktadır. Ayrıca, bu platformların temsilcisi konumunda olan figürlerin uluslararası ve Türkçe altyazılı videoları arasında bir karşılaştırma yapılacaktır. Gerçekleştirilecek karşılaştırmalı analizlerle birlikte dijital mecralardaki bu tür platformların bilgi üretim biçimleri ve bu platformların takipçilerinde nasıl bir karşılık bulduğu, tefsir-din sosyolojisi birlikteliği ve multidisipliner bir perspektifle anlaşılmaya çalışılacaktır.

Dijitalleşme ve Kur'an tefsirine dair literatür gözden geçirildiğinde gerek uluslararası (Fawaid ve Amalia, 2025) gerekse ulusal çalışmaların (Vardi, 2012; Kayseri, 2019) çok sınırlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sınırlı araştırmalar içerisinde, Fawaid ve Amalia (2025) @QuranReview adlı Instagram hesabının kadınlarla ilgili yapılan Kur'an yorumlarını nasıl temsil ettiğine ve bu temsiliyetin toplum tarafından ne ölçüde kabul edildiğine odaklanmaktadır. 21 gönderi ve 228 takipçi yorumu kapsamında, @QuranReview adlı Instagram hesabının kadınlarla ilgili konularda daha bağlamsal, iletişimsel ve topluma uyumlu Kur'an yorumları yapılmasında önemli bir katkısının olduğunu belirlemişlerdir. Türkiye bağlamında internette yer alan dinî siteleri araştıran Vardi (2012) ise Kur'an meali ve tefsir hizmeti sunan internet sitelerini de çalışmasına dâhil etmektedir. Bununla birlikte, bu araştırma Kur'an ayetlerini tefsir eden video içeriklerine sahip platformlara yer vermemektedir. Amerika ve Türkiye özelinde sosyal medya vaizliği konusunu inceleyen Kayseri (2019) Amerika'daki televanjelizm (televizyon Evanjelizmi)² kavramı çerçevesinde bilgiler vererek bu kavramın izdüşümü olarak Türkiye'de İhsan Şenocak üzerinden değerlendirmelerde bulunmaktadır. Kayseri'nin (2019) çalışması Kur'an ayetlerinin tefsirine odaklanmamış olsa da ayetlerin dijital mecralarda kullanımına değinmekte, Kur'an ayetlerinin genellikle nüzul sebepleri göz ardı edilerek ve bağlamlarından koparılarak kullanıldığını ifade etmektedir (Kayseri, 2019, s. 62-63).

² "Televizyon" ve "Evanjelizm" kelimelerinin birleşiminden oluşan ve televizyon aracılığıyla dinî vaazların aktarılmasını tanımlayan ifadedir.

Kur'an-ı Kerim tefsirinin dijitalleşmesi, bu husustaki yaklaşımlar, problemler veya incelemeler hakkındaki akademik literatür de oldukça sınırlıdır. Dijital bir yöntem olarak yapay zekânın tefsir biliminde kullanımına ilişkin kapsamlı araştırmalardan birisi olan “Kur'an Araştırmalarında Yapay Zekâ” (Kara, 2024) az sayıdaki örneklerden biridir. Bununla birlikte bu çalışmada, yapay zekâ yöntemleri ve kullanılan ürünler dışında bir içeriğe yer verilmemektedir. TDV İstanbul Müftülüğü Dergisi *Din ve Hayat*, 2019 yılında “Dijital Dünya ve Din” temalı bir sayı hazırlamıştır. İslami ilimlerden özellikle fıkıh alanıyla ilgili konulara yer verilen bu sayıda, Kur'an tefsirinin dijitalleşmesi ve etkilerine ilişkin bir başlık mevcut değildir. Aynı zamanda bu yayın, uluslararası boyutu çoğunlukla Türkiye'nin ihtiyaçları merkezinde konu edinmektedir.

İlgili literatürden de anlaşılabileceği üzere Kur'an, meal ve tefsir konularını araştırma alanı olarak seçen çalışmaların dijitalleşme ve din konusu içerisinde henüz çok yetersiz olduğu görülmektedir. Odak noktalarını, internet siteleri (Vardi, 2012) ve ayetleri bağlamından koparma gibi hususların oluşturduğu bu çalışmalar, Kur'an ayetlerinin tefsirini temel almamaktadır. Buradan hareketle bu çalışmada, uluslararası alanda geniş kitlelere ulaşma potansiyeline sahip ve Türkiye’de de büyük bir takipçi kitlesi bulunan dijital platformlar ile bu platformlar içerisinde video yayımlayan popüler dinî kimliklerin video içeriklerinde Kur'an ayetlerini hangi bağlamda kullandıkları ve nasıl tefsir ettikleri analiz edilecektir. Bu analizle hem dijital Kur'an tefsirine dair literatüre bir katkı sunulması hem de bu yorumların büyük kitlelere ulaşmasına katkı sağlayan bileşenlerin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın analiz örneklemini olarak uluslararası alanda geniş bir takipçi kitlesine sahip olan ve dinî bilgi temelli içerikler yayımlayarak bilgileri aktarırken bilhassa Kur'an ayetlerine öncelik veren ve kendilerini enstitü şeklinde tanımlayan “Bayyinah” (2,7 Mn abone), “Jannah” (883 B abone) ve “Yaqeen” (2,2 Mn abone) adlı dijital platformların YouTube hesapları seçilmiştir. Bu platformların tercih edilmesinin bir sebebi takipçi sayıları iken diğer bir etmeni Türkiye’de ilgi görmeleri ve tanınırlık kazanmalarındır. Çalışmada öncelikle, bu platformlar hakkında bilgiler verilecek ve ardından platformlar içerisinde önemli konumda olan Nouman Ali Khan (Bayyinah), Hafıaa Younis (Jannah) ve Omar Suleiman’ın (Yaqeen) en çok izlenme oranına sahip üç YouTube videosu incelenecektir. Bu videolardaki temalar belirlenerek Kur'an ayetlerinin nasıl kullanıldığı, hangi konularda yorumlar yapılırken ilgili ayetlerin tercih edildiği, gündelik yaşam ve toplumsal meselelerle ilişkileri değerlendirilecektir. Bu platform ve ilgili dinî kimliklerin Türkiye’de de tanınır olması ve hatta yayınlarının Türkçeye kazandırılması nedeniyle Türkiye’deki dijital mecralarda nasıl karşılık buldukları, YouTube platformu içerisindeki çeşitli hesaplar tarafından altyazılı olarak yayımlanan ve en çok izlenen üçer video ve Türkçeye tercüme edilen kitapları bağlamında yorumlanacaktır. Böylece, dijitalleşmenin etkisiyle büyük takipçi kitlesine sahip dijital platformlarda gerçekleştirilen Kur'an tefsirlerinin ulusaşırı yansımaları anlaşılmış olacaktır.

3. PLATFORMLAR VE TEMSİLCİLERİ

3.1. Bayyinah Enstitüsü ve Nouman Ali Khan

YouTube platformuna 2009 yılında katılan Bayyinah, 2,71 Mn abone ve 2227 video ile toplamda 306.935.437 izlenme sayısına ulaşmıştır (Nouman Ali Khan - Official - Bayyinah, 2025). Enstitünün YouTube sayfasında, “çevirinin ötesinde, Allah’ın sözleriyle doğrudan bağlantı kurun” ifadelerine yer verilmektedir (Nouman Ali Khan - Official - Bayyinah, 2025). Enstitünün “bayyinah.com” adlı internet sitesinde, Bayyinah’nin kuruluşunun “basit ama etkili bir sohbetle başladığı” ifade edilmektedir (Bayyinah, 2025).

Enstitünün amacı Nouman Ali Khan tarafından “tek gayesi Kur’an’ın değerini ve onunla ilgili farkındalığı yaymaya çalışma” olarak tanımlanmıştır (Timaş, 2025). Khan’dan bir mesaj olarak verilen kısımda ise Bayyinah’nin özünün, kendini keşfetme, entelektüel ve ruhsal gelişim yolculuğu olduğu belirtilmektedir (Bayyinah, 2025). İnternet sitesinde ayrıca, vizyon olarak “daha fazla kişinin Kur’an’ı daha iyi anlayarak inançlarıyla daha derin ve daha tatmin edici bir ilişki kurmalarını sağlamak” olduğu aktarılmaktadır (Bayyinah, 2025).

Bayyinah Enstitüsü’nün kurucusu olan Pakistan kökenli Khan, Arapça ve Kur’an çalışmalarıyla öne çıkmaktadır. Kurduğu Bayyinah Enstitüsü’nde öğrencilere ve halka açık konuşmalar gerçekleştirmektedir. Khan’ın çalışmaları ve konuşmaları, onu özellikle genç Müslümanlar arasında önemli bir figür hâline getirmiştir (Mamun, 2024). Nouman’ın çok sayıda eseri bulunmakta ve bu eserlerin birçoğu da Türkçeye tercüme edilmektedir. Bu çalışmalardan biri de elli binden fazla satış rakamlarına ulaşan *Dirilti Kalbini* (2021) isimli çalışmasıdır.

3.2. Jannah Enstitüsü ve Haifaa Younis

2016 yılında YouTube platformunda faaliyet göstermeye başlayan Jannah Enstitüsü, 883 B aboneye sahiptir. 1655 video yayımlayan Enstitü, toplam 48.741.564 izlenme sayısına ulaşmıştır (Jannah Institute by Dr Sh Haifaa Younis, 2025). Enstitüye dair bilgilerde, kâr amacı gütmeyen ve eğitim amaçlı bir kuruluş olduğu belirtilmektedir (Jannah Institute by Dr Sh Haifaa Younis, 2025). jannahinstitute.org isimli internet sitesinde, Enstitü’nün 2013 yılında kurulduğu, Kur’an ve İslami araştırmalar dersleri verdiği vurgulanmaktadır (Jannah Institute, 2025). Enstitü’nün misyonu, “İslami bilgiyi bütün kadınlara ulaştırmak” olarak tanımlanmaktadır (Jannah Institute, 2025).

Younis, Irak kökenli ve Amerika’da yaşamakta olan bir kadın doğum uzmanıdır. İslami İlimler alanında eğitim almış olan Younis, aynı zamanda Jannah Enstitüsü’nün de kurucusudur. Younis, hâlen Enstitü’nün başkanlığını sürdürmekte ve kadınlara yönelik eğitimler ve konferanslar gerçekleştirmektedir. Eğitimlerindeki odak noktalarını Kur’an-ı Kerim tefsiri, akaid, fıkıh, hadis ve kalbin arınması anlamına gelen “tezkiye” oluşturmaktadır (Jannah Institute, 2025). Younis’in birçok kitap çalışması olmakla beraber, bu kitaplardan iki tanesi *Ümmeti İnşa Eden Kadınlar* (2025) ve *Günah: Kalbi Öldüren Zehir* (2025) isimleriyle Türkçeye çevrilmiştir.

3.3. Yaqeen Enstitüsü ve Omar Suleiman

YouTube platformuna 2016 tarihinde katılan Yaqeen Enstitüsü’nün 2,2 Mn abonesi bulunmaktadır. Enstitü’nün yayımladığı 3515 video 388.723.757 görüntülenme sayısına ulaşmıştır (Yaqeen Institute, 2025). Enstitü internet sitesinde, kendisini, kâr amacı gütmeyen, insanlarla bulundukları ortamlarda buluşma amacıyla yaratıcı ve ileri teknolojik formatlarda öncü İslami araştırmalar yapma misyonuna sahip bir kuruluş olarak tanımlamaktadır (Yaqeen Institute, 2025).

Suleiman, Yaqeen Enstitüsü’nün kurucusu ve hâlihazırdaki başkanıdır. Ayrıca, Southern Methodist Üniversitesi’nde liberal çalışmalar lisansüstü programında İslami Araştırmalar alanında akademisyen olarak görev yapmaktadır (Yaqeen Institute, 2025). Suleiman’ın, bir tanesi *Dua Et ve Yaklaş* (2019) adıyla Türkçeye de tercüme edilmiş olan çok sayıda kitabı bulunmaktadır (Dr. Omar Suleiman, 2025).

4. ULUSLARARASI DİJİTAL PLATFORMLARDA TEFSİR

4.1. Videolarındaki Temalar

YouTube platformunda Bayyinah, Jannah ve Yaqeen Enstitüleri’nin temsilcisi konumunda olan Khan, Younis ve Suleiman’ın en çok izlenme oranına sahip üç videosunun

başlıklarına bakıldığında; Khan'ın "Dua nasıl etkili olur?", "İmanımızı nasıl kaybederiz?" ve "Allah'tan istiyoruz" şeklinde sıralandıkları görülmektedir. Bu üç video içeriğindeki temalar ise sırasıyla "Dua", "İman" ve "İman ve dua" olarak öne çıkmaktadır.

Younis'in popüler üç videosu ise "En iyi kadın nasıl olunur? Yeniden tasavvur edilen kadınlık" ve bir ulus inşa etmek video serisinin birinci bölümü olan "Hz. Hatice" ve 21. bölümü olan "Hz. Fatıma" başlıklarına sahiptir. Bu videoların ana temaları ise sırasıyla; "Kadın olmak", "Hz. Hatice" ve "Hz. Fatıma"dır.

Yaqeen Enstitüsü'nden Suleiman'ın en çok izlenen video başlıkları, "İlkler" video serisi videolarından "Hz. Ömer: Dünyayı değiştiren mühtedi", "Hz. Hatice: Onun ilk aşkı, bizim ilk annemiz" ve "Ölümler mezarlarında yaşıyor / Berzah"tır. Bu videolarda ön planda olan temalar ise "Hz. Ömer", "Hz. Hatice", "Ölüm / Berzah"tır.

Tablo 1. Bayyinah, Jannah ve Yaqeen Enstitülerinin Uluslararası En Çok İzlenen Üç Videosu ve Temaları

Platform ve Temsilcisi	Video Başlığı	Tema
Bayyinah Enstitüsü - Nouman Ali Khan	1. How Duaa Works - Khutbah by Nouman Ali Khan 2. How We Lose Our Iman - Khutbah by Nouman Ali Khan 3. "We Ask Allah" Tafsir of Last Two Verses of Surah al-Baqarah	1. Dua, Hz. Meryem 2. İman 3. İman, dua
Jannah Enstitüsü - Haifaa Younis	1. How to Be the Best Women? Womanhood Reimagined 2. Khadijah bint Khuwaylid(ra) Part 1 Builders of a Nation Ep. 1 3. Fatima bint Muhammad (ra) Builders of a Nation Ep. 21	1. Kadın olmak 2. Hz. Hatice 3. Hz. Fatıma
Yaqeen Enstitüsü - Omar Suleiman	1. Omar Ibn Al Khattab (ra): The Convert Who Changed The World The Firsts 2. Khadijah (ra): His First Love, Our First Mother The Firsts 3. The Dead Are Alive in Their Graves Barzakh Other Side Ep.1	1. Hz. Ömer 2. Hz. Hatice 3. Ölüm, berzah

Dolayısıyla, bu üç dinî kişiliğin videolarındaki ortak temaların "Hz. Hatice" ve "Hz. Fatıma" olduğu, diğer bir anlatımla hanım sahabilere odaklanıldığı ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, genel olarak gündelik hayatta karşılaşılan zorluklara karşı bir sığınak olarak dua ve örneklik teşkil eden dinî figürler bu videolarda sıkça yer almaktadır. Dinî figürlerin yaşamlarından aktarılan kıssalar, Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamber anlatıları ayetler ve hadislerle desteklenerek izleyicilere sunulmaktadır.

4.2. Videolarındaki Sure ve Ayetler

Nouman Ali Khan, Haifaa Younis ve Omar Suleiman'ın en çok izlenen videoları özelinde, konu edindikleri veya konu kapsamında doğrudan telaffuz ederek dile getirdikleri sure ve ayetler şunlardır:

Tablo 2. Bayyinah, Jannah ve Yaqeen Enstitülerinin Uluslararası En Çok İzlenen Üç Videosundaki Sure ve Ayetler

Platform ve Temsilcisi	Video Başlığı	Değinilen Sure ve Ayet
Bayyinah Enstitüsü - Nouman Ali Khan	1. How Duaa Works - Khutbah by Nouman Ali Khan	1. Âl-i İmrân Suresi 3/35-37 2. Meryem Suresi 19/23 3. Beled Suresi 90/4 4. Neml Suresi 27/59

		5. Ahzâb Suresi 33/56 6. Nahl Suresi 16/90 7. Ankebût Suresi 29/45 8. Nisa Suresi 4/103
	2. How We Lose Our Iman - Khutbah by Nouman Ali Khan	1. Tâhâ Suresi 20/25-28 2. Asr Suresi 103/3 3. Hadîd Suresi 57/12-16 4. Bakara Suresi 2/166 5. Şu‘arâ Suresi 26/89
	3. “We Ask Allah” Tafsir of Last Two Verses of Surah al-Baqarah	1. Bakara Suresi 285, 286 2. Tâhâ Suresi 20/25-28 3. Bakara Suresi 2/3, 30, 124, 143, 155, 156, 157, 261 vd.
Jannah Enstitüsü - Haifaa Younis	1. How to Be the Best Women? Womanhood Reimagined	1. Âl-i İmrân Suresi 3/8 2. Tâhâ Suresi 20/25-28 3. Hucurât Suresi 49/13 4. Zâriyât Suresi 51/56 5. Bakara Suresi 2/21 6. Yûsuf Suresi 12/18 7. Nûr Suresi 24/11 8. Ahzâb Suresi 33/35 9. Mûminûn Suresi 23/112, 113 10. Âl-i İmrân Suresi 3/37, 42 11. Ankebût Suresi 29/69
	2. Khadijah bint Khuwaylid(ra) Part 1 Builders of a Nation Ep. 1	1. Alak Suresi 96/1
	3. Fatima bint Muhammad (ra) Builders of a Nation Ep. 21	-
Yaqeen Enstitüsü - Omar Suleiman	1. Omar Ibn Al Khattab (ra): The Convert Who Changed The World The Firsts	1. Hâkka Suresi 69/40, 41 2. Vâkıa Suresi 56/79 3. Tâhâ Suresi 20/14 4. Fussilet Suresi 41/34 5. En‘âm Suresi 6/122
	2. Khadijah (ra): His First Love, Our First Mother The Firsts	1. Bakara Suresi 2/177 2. Nahl Suresi 16/43 3. Alak Suresi 96/1
	3. The Dead Are Alive in Their Graves Barzakh Other Side Ep.1	1. Furkân Suresi 25/38 2. Meryem Suresi 19/84 3. Meryem Suresi 19/84

Khan’ın bu araştırma kapsamında konu edilen videoları, bir sureden bir konu ile ilgili veya ayetin bir kısmına dair yorumunu kapsamaktadır. Çoğunlukla tema hakkındaki kanaat, düşünce veya toplumsal problemleri, ayetin rehberliğinde dile getiren Khan, klasik tefsir kaynaklarını çoğunlukla doğrudan kullanmamaktadır. Özellikle Kur’an kelimelerini açıklamaya dikkat eden Khan’ın hadislerle de zaman zaman yer verdiği ifade edilmelidir.

Khan, birinci videosuna, Âl-i İmrân Suresi’nin 35-37. ayetlerini tilavet ederek başlamaktadır. Devamında duaları çerçevesinde Kur’an’da geçen bazı peygamberlerden

bahsetmekte, onların dualarını ayetleri doğrudan zikretmeden konu edinmektedir. Bu bağlamda özellikle Hz. Yusuf rüyası ve duası, Hz. Yakub, Hz. Musa'nın annesi, Hz. Nuh dualarıyla anılmaktadır. Hz. Meryem'in annesinin duasının ve Hz. Meryem'in Allah tarafından yetiştirildiğine ilişkin ifadelerin yer aldığı Âl-i İmrân Suresi 35-37. ayetler, video boyunca bölümler hâlinde konu edilmektedir. Hz. Meryem'in Hz. İsmâ'ya doğurması anındaki hissiyatı Meryem Suresi'nin 19/23. ayeti ile desteklenerek aktarılmaktadır. İnsana yaratılış niteliği ve sebebi olarak verilen acı, zorluk çekme duygusu Beled Suresi 90/4. ayetiyle hatırlatılmaktadır. Bir Cuma hutbesinin kaydı olduğu anlaşılan bu video, Neml Suresi 27/59. ayeti ile peygamberlere selam, Ahzâb Suresi 33/56. ayeti ile Hz. Peygamber'e salat ve selam, Nahl Suresi 16/90. ayet ile emir ve nehiylerin hatırlatılması, Ankebût Suresi 29/45. ayetin son kısmı ile bu hatırlatmanın teyit edilmesi ve Nisa Suresi 4/103. ayetteki namaz emri ile tamamlanmaktadır.

İkinci videosuna Tâhâ Suresi 20/25-28. ayetlerdeki dualar ve Asr Suresi 103/3. ayetindeki hakkı ve sabrı tavsiye ile başlayan Khan, sözlerini Hadîd Suresi 57/12. ayetten 16. ayete kadarki bölüm ile sürdürmektedir. Konuşmasında ayetlerdeki kelimeleri açıklayan Khan, ayetten anlattığı bölümü destekleyici ayetleri de zikretmektedir. Khan'ın, Bakara Suresi 2/166. ayetin son kısmını, Şu'arâ Suresi 26/89. ayeti tilavet etmesi bu hususun örnekleri olarak ifade edilebilir. Bu konuşma, fitneden Allah'a sığınarak tamamlanmaktadır. Khan'ın üçüncü videosu, Bakara Suresi'nin pek çok ayetinden kısımlar zikredilerek gerçekleştirilen kapsamlı bir tanıtımı ve son iki ayetin tefsiri hakkındadır.

Younis, Âl-i İmrân Suresi 3/8. ayet ve Tâhâ Suresi 20/25-28. ayet-i kerimelerindeki dualarla başladığı ilk konuşmasını, Müslüman kadının hangi özelliklere sahip olması gerektiği hakkındaki ayetlerle destekleyerek aktarmaktadır. Bu hususta pek çok ayetten bölümlere değinen Younis, konuşmasında Hz. Meryem, Hz. Âişe gibi, Müslüman kadınların öncüleri olan hanım şahsiyetlerle ilgili ayetleri öncelemekte ve vurgulamaktadır. Konuşma bütünlüğünü sağlayan, seçerek zikrettiği ayetlerin çoğunda Müslüman kadınlarla birlikte Müslüman erkeklerin vasıfları da konu edilmektedir. Bu doğrultuda zikrettiği ayetler konuşmasındaki sıraya göre, Hucurât Suresi 49/13. ayet, Zâriyât Suresi 51/56. ayet, Bakara Suresi 2/21. ayet, Yûsuf Suresi 12/18. ayet, Nûr Suresi 24/11. ayet, Ahzâb Suresi 33/35. ayet, Mûminûn Suresi 23/112, 113. ayetler, Âl-i İmrân Suresi 3/37-42. ayetler ve Ankebût Suresi 29/69. ayettir. Younis konuşmasını başladığı ayetle yani Âl-i İmrân Suresi 3/8. ayet ile tamamlamıştır.

Hz. Hatice'nin biyografik açıdan tanıtımıyla ikinci videoya başlayan Younis, ilk Müslüman kadın olarak Hz. Hatice'nin Hz. Peygamber'in peygamberliğini tasdikine ilişkin süreci anlatmaktadır. İlk ayetin nüzulüyle birlikte yaşadığı tecrübe nedeniyle dehşet hâlindeki Hz. Peygamber'i teskin eden, Hz. Peygamber'i her durumda destekleyen bir eş olan Hz. Hatice'nin Müslüman kadınlara örnekliği anlatılmaktadır. Bu kısa konuşmasında Younis, yalnızca Alak Suresi 96/1. ayetine değinmiştir.

Younis'in üçüncü en popüler videosu Hz. Fatıma hakkındadır. O, Hz. Peygamber'in en küçük kızı, "Zehra" lakaplı, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in anneleri olan Hz. Fatıma hakkında "dört cennet hanımı"ndan bahsettiği hadisi İbn Abbas kanalıyla Ahmed b. Hanbel'den nakletmektedir. Bu dört hanımdan birisi olarak taltif edilen Hz. Fatıma hakkında bir diğer hadis olan "Fatıma bendendir/benden bir parçadır; onu kızdıran beni sinirlendirmiş olur" şeklinde tercüme edilebilecek rivayet de bu konuşmada zikredilmektedir. O henüz dört yaşındayken gelen vahiy ile peygamber olan babasına karşı koruyuculuğu, Hz. Ali ile evliliği, ev işlerinde zorlandığında babası Hz. Peygamber'in ona tavsiye ettiği zikirler, vefatından sonra ona en önce kavuşacak olma müjdesi gibi hayatı hususunda öne çıkan hatıralar, Müslüman kadınlara örneklik içerecek biçimde anlatılmaktadır. Bu konuşmasında pek çok hadise yer veren Younis, herhangi bir ayet zikretmemektedir.

Hiz. Ömer'i İslam öncesi ve sonrası ile detaylı bir biçimde aktaran Omar Suleiman, bu anlatımını hadisler, Hiz. Peygamber'in ailesi ve diğer sahabenin hatıralarıyla birlikte aktarmaktadır. Hiz. Peygamber'i Kabe'de Hâkka Suresi 69/40, 41. ayetleri okurken dinleyen Hiz. Ömer'in Allah'ın kelamı karşısındaki hissiyatı, Vâkıa Suresi 56/79. ayeti kardeşi Fatıma'dan öğrendiğinde saygı gösterip gerekenleri yapması, Besmele ile Tâhâ Suresi'nin ilk ayetlerini ve özellikle Tâhâ Suresi 20/14. ayeti dinlemesi ve İslâm'ı kabul etmesi konu edilmektedir. Yine Müslümanların, ona ve diğer insanlara karşı hoşgörüsü Fussilet Suresi 41/34. ayet, kâfirlerin durumu En'âm Suresi 6/122. ayet ile örneklendirilmektedir. Anlatının ilk bölümü olan video, hicret ile tamamlanmaktadır.

Suleiman'ın, Yaqeen Enstitüsü'nde en çok izlenen ikinci videosunda, Hiz. Peygamber'in hayatını kendisinden önce ve sonra olmak üzere ayıracak kadar etkiye sahip ilk eşi Hiz. Hatice (ra) konu edilmektedir. Hiz. Peygamber'in kendisi hakkındaki sözleri ve biyografik açıdan tanıtımıyla başlayan video, ilk vahiy tecrübesine ve peygamberlik vazifesine kadarki süreci detaylı biçimde konu edinmektedir. Bu doğrultuda Alak Suresi 96/1. ayet zikredilmektedir. Vahiy getiren Hiz. Cibril'in (as) kendisine selam söylediği, vefatından sonra Hiz. Peygamber'e hüzn ve vefa sebebi olarak Hiz. Hatice, uzun süreli olan bu videoda çok yönlü olarak konu edilmiştir. Bakara Suresi 2/177. ayeti, Hiz. Hatice'nin ilk vahiy tecrübesi esnasındaki sözlerini tasdik etmesi yönüyle konu edilmiştir. Varaka hususundaki yol göstericiliği ise Suleiman tarafından Nahl Suresi 16/43. ayeti ile ilişkilendirilmiştir.

Filistin'in çocuk şehitleriyle üçüncü videosuna başlayan Suleiman, İbrahim b. Edhem'i (ra) tanıtmak ve anlatmakla devam etmektedir. Berzah ve ötesini anlatan Suleiman, bir kısa film formatıyla çektiği bu videoda ilk olarak Furkân Suresi 25/38. ayetin son kısmını zikretmektedir. Berzahın hâlihazırda var olmakta olduğunu savunan Suleiman, şehadete kavuşanların imrendirici hayatını ve Meryem Suresi 19/84. ayetle de zalimlerin durumunu betimlemektedir. Hiz. Peygamber'in hadisleri ve İslam âlimlerinin sözleriyle kabir hayatının varlığını anlatan Suleiman, "berzah" kelimesinin yer aldığı Mü'minûn Suresi 23/100. ayetiyle konuşmasını tamamlamaktadır.

5. ULUSLARARASI DİJİTAL PLATFORMLARIN TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI: BENZERLİK VE FARKLILIKLAR

5.1. Videolardaki Temalar

Uluslararası bir izleyici ve takipçi kitlesine sahip olan ve belirli enstitülerin temsilcisi konumunda olan bu kişilerin Türkiye'deki bazı YouTube hesaplarında Türkçe altyazılı olarak yayımlanan videoları bulunmaktadır. Bu videolar da geniş bir izleyici kitlesi tarafından takip edilmekte ve videolar altında izleyicilerin yorumları ve etkileşimleri gözlemlenebilmektedir.

Khan'ın Türkçe altyazılı olarak yayımlanan videoları YouTube'da "Mekteb-i Suffa" adlı kanalda yer almaktadır. Khan'ın Türkçe kanallarda en çok izlenen videolarının başlıkları; "Erkekler Cennette Huri Alırken Kadınlar Ne Alacak?", "Tesettürlüyüm Diye Kendinizi Kandırmayın" ve "Pornografinin Çözümü Evlilik Değil!" şeklinde sıralanırken, bu videolardaki ana temalar ise "cennet, kadın", "kadın, tesettür" ve "erkek, evlilik" olarak ön plana çıkmaktadır.

Younis'in ise Türkçe altyazılı olarak yayımlanan videoları en çok "Râhil" adlı YouTube kanalında bulunmaktadır. Bu videolar; "En İyi Kadın Nasıl Olunur?", "Kadınlar Her Şeye Sahip Olabilir Mi?" ve "Sen Kimsin Ey Kalbim?" başlıklarına sahipken, sırasıyla "kadın", "kadın" ve "manevi kalp" temalarını içermektedir.

Suleiman'ın Türkçe altyazılı videoları ise "Mekteb-i Suffa" ve "Genç Müslümanlar" adlı YouTube hesaplarında yer almaktadır. Bununla birlikte, Yaqeen Enstitüsü'nün YouTube hesabında da Türkçe altyazılı olarak videolar izlenebilmektedir. Türkiye'deki sayfalarda en

çok izlenen video başlıkları ve bu videolarda yer alan temalar ise şöyledir: “En Komik Sahabi”, “Tayt Giyen Tesettürlüler”, “Allah Kıskançtır”; “Nuiman bin Amr”, “Kadın, tesettür”, “Kıskançlık”.

Tablo 3. Bayyinah, Jannah ve Yaqeen Enstitülerinin En Çok İzlenen Türkçe Altyazılı Üç Videosundaki Temalar

Platform ve Temsilcisi	Video Başlığı	Tema
Bayyinah Enstitüsü - Nouman Ali Khan	1. Erkekler Cennette Huri Alırken Kadınlar Ne Alacak? 2. Tesettürlüyüm Diye Kendinizi Kandırmayın 3. Pornografinin Çözümü Evlilik Değil!	1. Cennet, kadın 2. Kadın, tesettür 3. Erkek, evlilik
Jannah Enstitüsü - Haifaa Younis	1. En İyi Kadın Nasıl Olunur? 2. Kadınlar Her Şeye Sahip Olabilir Mi? 3. Sen Kimsin Ey Kalbim?	1. Kadın 2. Kadın 3. Manevi kalp
Yaqeen Enstitüsü - Omar Suleiman	1. En Komik Sahabi 2. Tayt Giyen Tesettürlüler 3. Allah Kıskançtır	1. Nuiman bin Amr 2. Kadın, tesettür 3. Kıskançlık

Uluslararası izleyici kitlesine sahip videolarla Türkiye’deki YouTube sayfaları tarafından Türkçe altyazılı olarak sunulan videoların temaları karşılaştırıldığında özellikle “kadın” temasının öne çıktığı görülmektedir. Khan’ın milyonları geçen izlenme oranına sahip videolarındaki ana temalar “dua ve iman” olurken, Türkçe altyazılı videolarındaki temalar “kadın ve erkek” temsiliyeti üzerine bina edilmiştir. Younis’in uluslararası videolarındaki ortak temalar “kadın ve hanım sahabiler” iken bu Türkçe videolarda da pek değişime uğramamakta ve “kadın” teması odağını yitirmemektedir. Suleiman’ın videolarındaki temalara bakıldığında ise en popüler uluslararası videolarındaki ortaklaşan temaları kadın veya erkek sahabilerin örnekliği oluştururken, Türkçe altyazılı ve diğerlerine göre daha az izlenme oranına sahip videolarında “sahabe ve kadın” temaları işlenmektedir. Dolayısıyla, gerek uluslararası gerekse de Türkiye’deki platformlarda alt yazılı olarak yayımlanan videolarda ön planda olan temanın “kadın ve kadın olmak” üzerine şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu temanın, kendi de bir kadın olan ve kadınlara yönelik eğitimler veren Younis’e has olmadığı ve diğer platform temsilcilerinde de ve bilhassa Khan ve Suleiman’ın Türkçe alt yazılı videolarında da yer aldığı görülmektedir. Bu bulgu, kadın temasının hem uluslararası hem de Türkiye’deki altyazılı videolarda ortak bir tema olduğunu açığa çıkarmaktadır.

Bu platform temsilcilerinin yayımlanan binlerce videosu arasından bu temaların belirginleşerek görünür olmaları ve Türkçe altyazılı olanların kısmi bir değişime uğrayarak yine ortaklaşan temalarda birleşmeleri, bu hususlarda ve bilhassa kadın ve kadın rollerine ilişkin konulara dair gündem odaklı içerik üretilmesi ile ya da takipçi ve izleyicilerin talepleriyle doğru orantılıdır denebilir. Hakkında daha çok soru sorulan, daha çok merak uyandıran temalar etrafında şekillenen videoların sunulması hem temsilci konumundaki kişilerin bu konuları aydınlatma isteklerini göstermekte hem de alımlayıcıların bu konulara yönelik ilgilerini ortaya koymaktadır. Gündelik yaşam, aile hayatı ve toplumsal meselelere odaklanan bu temalar iki yönlü işleve sahip olmakta; bir yandan bireylerin ihtiyaçlarına cevap verirken diğer yandan da bu platformların varlıklarını sürdürmelerine katkı sağlamaktadır.

5.2. Videolardaki Sure ve Ayetler

Bayyinah, Jannah ve Yaqeen isimli dijital platformların temsilcileri konumunda olan Khan, Younis ve Suleiman'ın Türkiye'deki platformlarda Türkçe altyazılı olarak yayımlanan ve en çok izlenen videolarında konu edindikleri veya konu kapsamında doğrudan telaffuz ederek dile getirdikleri sure ve ayetler şunlardır:

Tablo 4. Bayyinah, Jannah ve Yaqeen Enstitülerinin En Çok İzlenen Türkçe Altyazılı Üç Videosundaki Sure ve Ayetler

Platform ve Temsilcisi	Video Başlığı	Değinilen Sure ve Ayet
Bayyinah Enstitüsü - Nouman Ali Khan	1. Erkekler Cennette Huri Alırken Kadınlar Ne Alacak?	1. Âl-i İmrân Suresi 3/14 2. Şûrâ Suresi 42/40 3. Fussilet Suresi 41/31
	2. Tesettürlüyüm Diye Kendinizi Kandırmayın	1. A'raf Suresi 7/20
	3. Pornografinin Çözümü Evlilik Değil!	1. Mü'minûn Suresi 23/5-7 2. Hucurât Suresi 13
Jannah Enstitüsü - Haifaa Younis	1. En İyi Kadın Nasıl Olunur?	1. Âl-i İmrân 3/8 2. Tâhâ Suresi 25/28 3. Hucurât Suresi 17 4. Zâriyât Suresi 51/56 5. Bakara Suresi 2/21 6. Yûsuf Suresi 12/18 7. Nûr Suresi 24/11 8. Ahzâb Suresi 33/35 9. Müminûn Suresi 23/112, 113 10. Âl-i İmrân Suresi 3/37, 42 11. Ankebût Suresi 29/69
	2. Kadınlar Her Şeye Sahip Olabilir Mi?	1. Zâriyât Suresi 51/56 2. Enbiyâ Suresi 21/89, 90 3. Kasas Suresi 28/24 4. Hucurât Suresi 49/13 5. Enbiyâ Suresi 21/35 6. Bakara Suresi 2/127, 128
	3. Sen Kimsin Ey Kalbim?	1. Hacc Suresi 22/46 2. Şu'arâ Suresi 26/87-89 3. Hucurât Suresi 49/7 4. Ra'd Suresi 13/28 5. Kâf Suresi 50/37
Yaqeen Enstitüsü - Omar Suleiman	1. En Komik Sahabi	-
	2. Tayt Giyen Tesettürlüler	1. Mâide Suresi 5/2
	3. Allah Kıskançtır	-

Khan'ın Türkiye'de en çok izlenen videosunda, yaratılış olarak insanın fitratı ile cinsiyetler arasındaki yaratılış ve algı farklarına dikkat çekilmektedir. Âl-i İmrân Suresi 3/14. ayet ile dikkat çekilen bu durum, Şûrâ Suresi 42/4. ayet ve Fussilet Suresi 41/31. ayetleri

kapsamında cennette verilecek nimetlerin hatırlatılmasıyla tamamlanmaktadır. İkinci videosunda ise kıyafetin kişiyi haramlara karşı örtmede başlangıç olması A‘râf Suresi 7/20. ayeti ile hatırlatılmaktadır. Khan’ın bir videosundan alınmış bir kesit olduğu anlaşılan üçüncü videoda Mü‘minûn Suresi 23/5-7. ayetleri yalnızlıkta veya toplulukta iffeti koruma hususu konu edilmektedir.

Younis’in ilk videosu Jannah Enstitüsü’nde İngilizce olarak “How to Be the Best Women? Womanhood Reimagined” yayımlanan videonun, Türkçe alt yazılı şeklidir. Daha önce değinildiği için burada detaylandırılmayacaktır. İkinci video, gençlerle gerçekleştirilen bir söyleşidir. Burada Zâriyât Suresi 51/56. ayet, Enbiyâ Suresi 21/89, 90. ayetler, Kasas Suresi 28/24. ayet, Hucurât Suresi 49/13. ayet, Enbiyâ Suresi 21/35. ayet, Bakara Suresi 2/127, 128. ayetleri, sorulan sorular kapsamında Younis tarafından dile getirilen ayetlerdir. Kalp kelimesine odaklanan üçüncü videosunda Younis, Hac Suresi 22/46. ayeti ile kalbin mahiyetini Kur’an’dan örneklemiştir. Younis, Şu‘arâ Suresi 26/87-89. ayetleri ile selim bir kalbi, Hucurât Suresi 49/7. ayet ile kalpte imanın bulunması gerekliliğini, Ra‘d Suresi 13/28. ayeti ile kalbi sadece zikrin mutmain kılacağını, Kâf Suresi 50/37. ayeti ile düşünme ve öğüt alma merkezinin kalp olduğunu hatırlatmaktadır. Video, konuşmanın başladığı Şu‘arâ Suresi 26/87-89. ayetlerin tilaveti ile tamamlanmaktadır.

Suleiman’ın Hz. Peygamber’in tebessümüne vesile olan sahabe Nuayman’ın (ra) çeşitli hatıralarının anlatıldığı ilk videosunda herhangi bir ayet zikredilmemektedir. İkinci videosunda Suleiman, Allah’ın emrini yerine getirmemekle, yerine getirmede eksiklik göstermek arasındaki farka dikkat çekmekte, Müminlere karşı birr ve takvada yardımlaşmayı Mâide Suresi 5/2. ayet kapsamında hatırlatmaktadır. Üçüncü videoda ise velisi, hâmisî veya hiç kimsesi olmasa bile hanımların harama meyletmesinden hoşnut olmayan Allah’ın “kıskançlığı”na dikkat çekmekte, herhangi bir ayete değinmemektedir.

Seçilen videolar özelinde, dijital platformlarda olduğu gibi basılı yayınlarda da Khan’ın Türkiye’deki etkisinin özellikle Kur’an-ı Kerim ve tefsiri hususunda olduğu ifade edilebilir. Bu durumun göstergelerinden bir tanesi Türkçeye çevrilerek yayımlanmış kitaplarıdır. Çoğunlukla Timaş Yayınları tarafından hazırlanan bu kitaplar şöyle zikredilebilir: *Dirilt Kalbini* (2017), *Bakara Suresi Sohbetleri 1-29. Ayetler* (2023), *Bakara Suresi Sohbetleri-2 30-48. Ayetler* (2023), Sharif Randhawa ile birlikte kaleme aldıkları *İlahî Söz Kur’an’ın Edebi Dilini Keşfetmek* (2024), Fulya Tuncel’le birlikte yazar olarak yer aldıkları *Nouman Ali Khan’ın Öğretim Metoduyla Kur’an Arapçası I* (2024) ve *II* (2025) ile *Bakara Suresi Sohbetleri-3 48-49. Ayetler* (2025).

Khan’ın, Türkiye’deki takipçileri çoğunlukla gençler olsa da yetişkinler hatta entelektüeller tarafından takip edildiği de söylenebilir. Özellikle tefsir ve Müslüman toplumun güncel meselelerini konu edinen bu eserlerinde Khan, bilimsel dil ile gençlerin dilini harmanlamakta ustaca bir yaklaşım benimsemiştir. Ancak bu yaklaşımın bazen de eleştirilmesine sebep olduğunu, yayınladığı bazı videolarında kendisi ifade etmektedir. Türkçeye aktarılan *Dirilt Kalbini* (2017) adlı eser hakkında Kılınç, Khan’ın yaklaşımını “Din dilinin restorasyonu” olarak tarif etmekte, şu sözleriyle bu terimleştirmenin sebeplerini açıklamaktadır:

“Teknolojinin önümüze serdiği sınırsız imkanları düşündüğümüzde, bugünün insanını yakalayabilmek için samimi ve bilgece bir üsluba ihtiyacımız var. Gençlerimizin artık eski, kalın kitapları karıştırıp kafa yoracak ne vakitleri var, ne de istekleri. İslam’ın ilkelerini ve güzelliklerini, tahrif etmeden ama muhatabı taltif ederek sunmamız gerekiyor. Buna ‘din dilinin restorasyonu’ dememiz caiz olursa, yapmamız gereken tam da bu” (Kılınç, 2025).

Khan'ın, Türkiye'deki müspet etkisinin ve genel olarak kabul gören düşüncelerinin bir yansıması olan bu ifadeler, dinî temsilde çevrimiçi ve sosyal platformların ne derecede etkin ve yönlendirici olduğunun bir göstergesi olarak okunabilir.

Younis'in de kitaplarından bazıları Türkçeye tercüme edilmiş ve geniş bir okur kitlesine ulaşmıştır. Bu kitapları; *Ümmeti İnşa Eden Kadınlar* (2025) ve *Günah: Kalbi Öldüren Zehir* (2025) başlıklarıyla yayımlanmıştır.

Suleiman'ın da Türkçeye çevrilerek yayımlanmış kitapları bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye'deki etkisinin özellikle genç nesil üzerindeki etkisinin somut birer örneği olarak değerlendirilebilir. Bu kitaplar şunlardır: *Dua Et ve Yaklaş* (2019), Saleh Malkawi ile birlikte yayımladıkları *Türk Edebiyatı İstasyonu (Türkçe - Arapça Vecizeler)* (2023).

Khan, Younis ve Suleiman, akademisyen kimliklerini topluma yararlı faaliyetlere dönüştürme yönleriyle birbirlerine benzemektedirler. Onlar, vaaz niteliğinde ancak ilmi temelini kaybetmemiş üslupları ile ortak özellikler taşıyan üç nitelikli Kur'an yorumcusu olarak değerlendirilebilirler. Kitaplarının muhtevaları incelendiğinde de Kur'an ayetlerini tefsir ve toplumsal konularda dinî referanslarla yol gösterme yönleri birbirlerine benzer ve tamamlayıcı niteliktedir. Türkiye'de düzenlenen dijital etkinliklerde bu üç isim çoğunlukla bir arada görülmektedir. 2025 yılında düzenlenen "Online Ramazan Kampı" etkinliği, bunun bir örneğidir (Bi Dünya Haber, 2025).

Konu edindiğimiz üç şahsiyet ve platform ortak veya benzer özellikler taşıyalar da birbirlerinden farklılaşan niteliklere de sahiptirler. Khan'ın Arapça öğretimi serileri ile tüm yaştan herkese hitap etme gayesi taşıdığı söylenebilir. Ayrıca, bu kitapların ders kitabı olarak tasarlandığı da vurgulanmalıdır. Öte yandan Bakara Suresi'nin bir kısım ayetleri hakkındaki müstakil üç kitabının, tefsir alanında kendini yetiştirmekte olan araştırmacılara yönelik uzmanlık bilgisi veya tekniği de ihtiva ettiği belirtilmelidir. Dolayısıyla, üslup benzerlikleri saklı tutularak, Khan'ın diğer iki şahsiyetten eğitim öğretime, bir bakıma öğrenci yetiştirmeye dönük yaklaşımıyla ayrıştığı dile getirilebilir.

2016'da Haliç Kongre Merkezi'nde, 2024'te ise Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi bünyesinde çok sayıda katılımcı ile ağırlanan Khan'ın Türkiye'deki etkisi, bu buluşmaların çok ötesindedir. Bu etkinin dijital erişilebilirlikle daha da artacağı öngörülebilir (Limon, 2024; Timaş, 2025).

"Örnek Müslüman kadının inşası" konusundaki fikirleri, videoları ve iki kitabı ile Türkiye'de bilinir hale gelen Younis, Khan ile kıyaslandığında etki, bilinirlik ve ele aldığı konular bakımından daha dar bir yelpazede çalışmalarını sürdürmektedir. İslam tarihinde yer alan otuz yedi öncü kadının hikâyesini konu edinen *Ümmeti İnşa Eden Kadınlar* (2025) kitabı, bu tespitin bir örneğidir. Henüz Türkiye'ye toplumsal katılımı resmî ziyarette bulunmayan Younis, Türkiye'de kız üniversite öğrencileri başta olmak üzere pek çok kadın tarafından takip edilmektedir.

Suleiman'ın *Dua Et ve Yaklaş* (2019) kitabı, ele aldığı dua ayetleri ve konulu tefsir tarzıyla, Khan'ın kitaplarından farklılaşmaktadır. 2024 yılında İstanbul'da bir seminer düzenleyen Suleiman'ın bu etkinliği TRT World tarafından haberleştirilmiştir (TRT World, 2024).

6. SONUÇ

Dijital platformlarda dinî konularda bilgi aktarımı yapan temsilciler, çoğunlukla gündelik yaşama dair temalar seçmekte ve bu temaları detaylandırıp betimlerken onlara referans olacak Kur'an ayetleri, hadisler, peygamber kıssaları ve sahabe hayatından örneklerle

yer vermektedirler. Videolarda sunulan dinî içeriklerde Kur'an ayetlerinin yer alması, konu hakkında bilgi verirken en güvenilir kaynak olması bakımından anlaşılır bir gerekçedir. Bunun yanında, videolarda bahsedilen konularda sözü edilen gerek peygamber gerekse de farklı figürlerle ilgili Kur'an'da bir ayet bulunuyorsa bu genellikle belirtilmekte ve örnek olarak sunulmaktadır.

Dijital dünyada dinî bilgi aktarıcısı konumunda olan bu platformların ortak temaları olan dua, sahabe yaşamları göz önüne alındığında, onlara dair gündelik yaşam bilgileri ya da yaşadıkları zorluklar aktarılırken bunun Kur'an ayetleriyle desteklenmesi, izleyici kitlesinde güvenilirlik algısı oluşturmaktadır. Peygamber ve sahabe örnekleri dahi çeşitli sıkıntılarla mücadele etmiş ve Kur'an'da da bu yaşananlar bizlere anlatılıyor düşüncesi, izleyicilerin kendi gündelik yaşamlarında karşılaştıkları sıkıntıları hem daha rahat kabul etmelerine hem de bu sıkıntılara karşı çözümler geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Bunlarla birlikte, bu dinî aktörlerin Türkiye'deki dijital platformlarda yayımlanan Türkçe altyazılı videolarında "kadın" temasının daha ön planda konumlandığı anlaşılmaktadır. Bu yönelim, Türkiye'deki izleyicilerin "kadın, kadın olmak, kadınlık rolleri" gibi temalara yönelik ilgilerini ortaya koymakta ve gündelik yaşamda toplumda daha sık tartışılabilen meselelerin bu tür platformlara da yansındığını göstermektedir.

Uluslararası ve Türkiye'de izlenme oranı en yüksek videolarda konu edilen sure ve ayetler özelinde benzer ve farklı hususlar dikkat çekicidir. Uluslararası videolarda Khan ile Younis'in ortak olarak Âl-i İmrân Suresi 3/37. ayetini konu edindiği fark edilmektedir. Hz. Meryem'in dünyaya gelişi ve Allah'ın himayesiyle özel olarak yetiştirilmesi bahislerinden bahseden bölümdeki bu ayetin izleyici tarafından tercihi, videoların hitap ettikleri toplumun çoğunlukla Hristiyan olması veya yeni Müslüman olması ile açıklanabilir. Aynı zamanda bu durum, dinleyici veya katılımcının çoğunlukla kadın olduğuna/olabileceğine de işaret edebilir.

Yine Younis ile Suleiman, her ikisi de Alak Suresi 96/1. ayeti ele almıştır. Uluslararası ve ulusal açıdan ortak olarak yüksek oranda izlenen video ise Younis'e aittir. Türkiye'de izlenen videolarda konu edilen sure ve ayetler birbirlerinden farklıdır. Ancak konuları itibarıyla, yukarıda temalar hususunda da dikkat çekildiği üzere, kadın ve tesettürü, evliliği, dünyadaki sorumlulukları ve ahiretteki mükâfatı gibi hususların öne çıktığı ifade edilebilir. Hem uluslararası hem de ulusal düzeyde kadın konusunun bu denli öne çıkması, İslam'a yöneliş veya İslam'ı yaşama ve temsil bakımından Müslüman kadının kimliği ve rolünün yerini, önemini, değerini bir bakıma da problemlerini yansıtmaktadır.

Kur'an tefsiri bakımından Khan'ın, tefsirin bilimsel açıdan geleneksel ve modern yöntemlerine diğer temsilcilere göre daha hâkim olduğu ifade edilebilir. Bir ayetin bir kısmının tefsirini bazen her iki yöntemi bazen de yalnızca kelime tahlili ve rivayetleri kullanarak nakleden Khan'ın, aktardığı konuyu yalnızca destekleyici ayetlerle betimlediği açıklamaları da vardır. Khan'ın bir sureyi kendi aktarım tarzı veya dikkat çekmek istediği hususlara göre ayetten bir veya birkaç kelime ile özetlediği anlatıları, bir başka yaklaşım türü veya anlatım üslubu olarak ifade edilebilir. Younis ve Suleiman ise çoğunlukla bir konu hakkındaki anlatılarını, ayetlerle destekleyici bir tutum benimsemektedir.

Dolayısıyla bu üç isim örneğinde dijitalleşen dinî platformların Kur'an ayetlerine dair açıklamalarını nitelendirmede teknik anlamda "tefsir"den söz etmek yerine, "Kur'an, ayet, sure yorumu" ifadesini benimsemek, bu türden çalışmaları tarif etmek için daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Ayrıca, bu üç ismin ve diğer mecraların da dâhil olacağı kapsamlı çalışmalar ile bu ayrımın teorik zemini ve pratik örnekleri daha ayrıntılı bir biçimde açıklanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Bayyinah (2025). *About*. Erişim tarihi: 24 Temmuz 2025. <https://bayyinah.com/about/>.
- Bi Dünya Haber (2025, Şubat 21). Online Ramazan kampları başlıyor!. (<https://www.bidunyahaber.org/online-ramazan-kamplari-basliyor/>)
- Fawaid, A. ve Amalia, N. (2025). The representation of Muslim women on digital platforms: Contestation and fragmented reception on Instagram's Quran Review account. *Jurnal Ilmiah Al-Mu'ashirah*. 22(1), 144-160.
- Genç Müslümanlar (2017, Eylül 19). *Tayt giyen tesettürlüler - Ömar Suleiman [Türkçe altyazılı]* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Co2sh6UdDf0>
- Jannah Institute (2025). *About*. Erişim tarihi: 20 Temmuz 2025. <https://www.jannahinstitute.org/about>
- Jannah Institute (t.y.). *Our instructors*. Erişim tarihi: 24 Ağustos 2025. <https://www.jannahinstitute.org/ji-instructors>
- Jannah Institute by Dr Sh Haifaa Younis (2022, Mart 10). *How to be the best women? Womanhood reimaged I Dr. Sh. Haifaa Younis* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=MLIGt24Yv1s&t=4s>
- Jannah Institute by Dr Sh Haifaa Younis (2023, Mart 22). *Khadijah bint Khuwaylid(ra)| Part 1| Builders of a nation ep. 1| Dr Haifaa Younis| Jannah Institute* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=flKAGCs96xs&t=328s>
- Jannah Institute by Dr Sh Haifaa Younis (2023, Nisan 11). *Fatima bint Muhammad (ra) | Builders of a nation ep. 21 | Dr Haifaa Younis | Jannah Institute* [Video]. Erişim tarihi: 20 Ağustos 2025. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=EQ44ftP_r5w&t=1s
- Jannah Institute by Dr Sh Haifaa Younis (t.y.). *Home* [YouTube channel]. YouTube. Erişim tarihi: 20 Eylül 2025, <https://www.youtube.com/c/JannahInstitute>
- Kayseri, Z. (2019). Sosyal medya vaizliği: Amerika ve Türkiye örneği. [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kara, İrfan. (2024). *Kur'an araştırmalarında yapay zekâ*. Kitap Dünyası.
- Kılınç, Taha (2025). *Önsöz. Dirilt kalbini içinde*. N. A. Khan. Timaş.
- Limon, Ö. (2024, Ağustos 20). <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/abdli-yazar-nouman-ali-khan-istanbulda-okurlariyla-bulustu/3308861>
- Mamun, M. (2024, Kasım 22). Nouman Ali Khan biography: Wife, family & personal life details. <https://islamicinfocenter.com/nouman-ali-khan-biography/>
- Mekteb-i Suffa (2014, Aralık 18). *En komik sahabe [Omar Suleiman]* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=2c4UG19AUW4&t=44s>
- Mekteb-i Suffa (2014, Ekim 25). *Pornografinin çözümü evlilik değil! [Nouman Ali Khan] [Türkçe altyazılı]* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=97K5Uh1HUCY>
- Mekteb-i Suffa (2014, Kasım 16). *Tesettürlüyüm diye kendinizi kandırmayın [Nouman Ali Khan] [Türkçe altyazılı]* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=TJ8EI7Po-Mo>

- Mekteb-i Suffa (2015, Aralık 17). *Erkekler cennette huri alırken kadınlar ne alacak?* [Nouman Ali Khan] [Türkçe altyazılı] [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=MTcL2t-ZtZE&t=2s>
- Mekteb-i Suffa (2015, Mart 2). *Allah kıskançtır* [Omar Suleiman] [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=cPj02BaYbQY>
- Nouman Ali Khan - Official - Bayyinah (2015, Mart 29). “*We ask Allah*” *tafsir of Last two verses of surah al-Baqarah - Nouman Ali Khan - Gulf tour 2015* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Njuq145ESzk&t=7s>
- Nouman Ali Khan - Official - Bayyinah (2016, Ocak 22). *How we lose our iman - Khutbah by Nouman Ali Khan* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=DNC3y9rJI9c&t=167s>
- Nouman Ali Khan - Official - Bayyinah (2017, Temmuz 28). *How dua works - Khutbah by Nouman Ali Khan* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=XUgD91WrSFg>
- Nouman Ali Khan - Official - Bayyinah (2025). *Home* [YouTube channel. YouTube. Erişim tarihi: 20 Eylül 2025, <https://www.youtube.com/@bayyinah>
- Râhil (2023, Mart 17). “*En iyi kadın nasıl olunur?*” -Dr. Haifaa Younis (Türkçe altyazılı) [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=0oZnLvFbSXE>
- Râhil (2024, 18 Kasım). *Kadınlar her şeye sahip olabilir mi? | Dr. Haifaa Younis (Türkçe altyazı)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=lj5O71u0WdY>
- Râhil (2025, Mart 3). *Sen kimsin ey kalbim? Ramazan serisi |Dr. Haifa Yunus (Türkçe altyazı)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=m7I-2RLVKxI>
- TDV İstanbul Müftülüğü (2019). *Din ve Hayat*. 39. Dr. Omar Suleiman (2025). *Books*. Erişim tarihi: 30 Temmuz 2025. <https://www.omarsuleiman.com/books>.
- Timaş (2025). Erişim tarihi: 5 Ağustos 2025. <https://timas.com.tr/katilimci/nouman-ali-khan-c9c9805a-6861-e711-9f6b-00155d000c50>
- Timaş (2025). *Nouman Ali Khan*. Erişim tarihi: 3 Ağustos 2025. <https://timas.com.tr/katilimci/nouman-ali-khan-c9c9805a-6861-e711-9f6b-00155d000c50>
- TRT World (2024, Aralık 2). https://www.youtube.com/shorts/5gZlk_ikTvQ
- Vardi, R. (2012). İnternet ve İslam: Din sosyolojisi açısından dini siteler üzerine bir araştırma. [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Yaqeen Institute (2019, Aralık 12). *Khadijah (ra): His first love, our first mother | The firsts | Dr. Omar Suleiman* [Video]. YouTube. Erişim tarihi: 10 Ekim 2025 <https://www.youtube.com/watch?v=gRBTQKlfc78>
- Yaqeen Institute (2021, Haziran 23). *Omar Ibn Al Khattab (ra): The convert who changed the world | The firsts | Dr. Omar Suleiman* [Video]. YouTube. Erişim tarihi: 05 Ekim 2025 https://www.youtube.com/watch?v=x0f_VO0Weu4&t=217s
- Yaqeen Institute (2025). *Home* [YouTube channel]. YouTube. Erişim tarihi: 25 Eylül 2025, <https://www.youtube.com/@yaqeeninstituteofficial>
- Yaqeen Institute (2025, Şubat 28). *The dead are alive in their graves | Barzakh | Other side Ep.1 | Dr. Omar Suleiman | Ramadan series* [Video]. YouTube. Erişim tarihi: 15 Ekim 2025. <https://www.youtube.com/watch?v=09PKK8tGQoc>

- Yaqeen Institute for Islamic Research (2025). *Home*. Erişim tarihi: 20 Eylöl 2025.
<https://yaqeeninstitute.org/>
- Yaqeen Institute for Islamic Research (2025). *Team*. Erişim tarihi: 22 Eylöl 2025.
<https://yaqeeninstitute.org/team/omar-suleiman>